

A hosszú alreáliskolai esztendőink alatt a fölöttünk végző, vagy alánk kerülő, vagy velünk haladó több mint ötszáz társunk közül csak egyetlenegy akadt, aki „rossz fiú” volt. Emlékszem a nevére is. Apagyinak hívták. Mi akkor már negyedévesek voltunk, fásult, öreg katonák; réges-régen idegzetünkbe szívódott minden vezényszó, minden helyi szokás, az épület mindenféle szaga, megtanultunk gazdaságosan bánni mozdulatainkkal. Apagyi újonc volt, „bundás”, az új elsőévesekkel vonult be, s megátalkodott engedetlensége hamarosan kaján érdeklődést keltett az egész intézetben.

Már az első napok egyikén figyelmeztetett valaki:

– Te, van itt egy bundás, az Urbán asztalánál ül, majd nézd meg magadnak!

Más évfolyambeliekkel csak az étteremben vagy a gyakorlótéren találkoztunk; úgyhogy ebéd előtt, mielőtt a napos tiszt megérkezett volna, lesétáltam az étterem végébe, ahol az elsőévesek asztalai voltak. Apagyinak már híre terjedhetett, mert rajtam kívül egy csomó negyedéves tolongott Urbán asztala körül. Időbe telt, amíg tájékozódni tudtam. Egy pirosposzsgás, kerek képű, kis elsőévest bámult mindenki, aki csak abban különbözött a többi tízéves gyerektől, hogy derűsen vigyorgott, s hogy hiába szólították, sem vigyázza nem állt, sem nem teljesített semmiféle parancsot vagy vezényszót, csak szótlánul vonogatta a vállát, s igyekezett elfordulni.

– Apagyi! Apagyi! – szölongatták. – Hozzám! Vigyázz! Feküdj! Apagyi!

Apagyi azonban füle botját se mozgatta; vigyorgott rendületlenül, noha már unhatta a nyaggatást. Mi azonban nem győztünk betelni a mulatsággal. Roppant érdekes, nevetető dolog volt ez. Torunkat csiklandozta a nevetés, ragyogó arccal néztünk össze.

– Ilyen még nem volt! Óriási!

– Hagyjatok! – mondta Halász Péter, előretolakodva. Apagyihoz lépett, s baráti hangon kezdett neki magyarázni. – Figyelj rám, majd én elmondom neked! Csak ezt tanuld meg! Ha megszólítanak, vigyázza állsz, így! Érted? Egyszerű ez, kisöreg. – Türelmes jóindulattal beszélt hozzá, s váratlanul csakugyan elért annyit, hogy Apagyi megszólaljon.

– Cc! Aaa! – mondta fitymálva.

Elnyújtott indulatszó vagy indulathang volt az egész, mégis megtört Apagyi némasága.

– Tudod – folytatta Halász Péter –, amit egy tiszt úr vagy egy negyedéves parancsol, azt meg kell csinálnod, kisöreg.

– Hát! Hogyne! – mondta Apagyi felnevetve.

– Nem teszel bolondd!

Körülötte mindenki őt figyelte, csend volt, s ebben a csendben rendkívül furcsán, szinte valóságzínűtlenül rebent fel a kimondott mondata, zárt a betűivel, paraszti tájszólásával; mert Apagyi a leggarázdább népszínműkiejtéssel beszélt, amint egyszerre kiderült: „Haaat! Honne!” – így hangzott valahogyan.

OTTLIK GÉZA

Apagyi

Halász Péter nem nevetett, hanem iparkodott szelíden tovább magyarázni a gyerekeknek, most már a nyomatek kedvéért megfogván az egyik fülét; ezt azonban, talán némi rosszindulattal, olyan erélyesen csinálta, hogy Apagyi felkiáltott, s hevesen igyekezett kitépni magát a negyedéves kezéből. Halász nem engedte el, csak szájon vágta. Apagyi még jobban kezdett bömbölni, s anélkül, hogy észrevettük volna, honnét szedte elő, egyszerre kezébe került egy nyitott bicska. Most lépett be a napos tiszt, s vigyázzt vezényeltek.

Sikerült visszacsúsznom az asztalomhoz, s már csak messziről láttam, amint ima után a tiszt odalépett Apagyihoz. A többiek is eltűntek már mellőle. A tiszt valamit kezdett beszélni a fiúhoz, s hirtelen elharapta a mondatát, s rámeredt. Apagyi ugyanis szétvetett lábakkal állt előtte, s nyugodtan fordította a fejét jobbra-balra, mintha keresne valakit. A tiszt segélykérő pillantást vetett hátra; a tiszthelyettes nyomban hozzálépett, s halkán jelentett neki valamit, azután a kérdésére megint valamit. Egy percig szótlánul nézték Apagyt.

– Menjen a helyére! – mondta végül a tiszt, s hátat fordított neki. Sétálni kezdtek az étterem felső vége felé. Apagyi tanácstalanul álldogált közepén, magára hagyva, mert leültünk; aztán lassan megfordult, s beült a helyére.

Egy teljes hetet töltött az intézetben, a bevonulás napjától számítva. Láttam, hogy megy ő is a szakaszával ide-oda, lompos járásával, nem igyekezve lépést tartani; láttam, hogy elmondja a többiekkel az imát az étteremben, de anélkül, hogy vigyázza állna; egy reggel pedig azt láttam, hogy a büntető „guggolóállásból” egy idő múlva felemelkedik, kiválik a sorból, és saját elhatározásából félreáll, nyilván megeléglően a lábizmaiban tüzelő fájdalmat. Egy hét sok idő.

Csak a bicskájának köszönhettem, hogy ilyen sokáig tudta tartani magát.

Kevesebbrel is kiválthatta az ember a társai elviselhetetlen üldözését, mint Apagyi. A legkisebb élheterlenségre, maflaságra vagy másféleségre lecsapott a többiek kíméletlen dühe. Az elsőévesek között volt néhány ismétlő, bukott, tavalyi növendék. Az ő kezdeményezésükre Apagyt a többi nyolcvan társa is akkor verte-rúgta, amikor tehetett. Piszkálták, ingerelték, belekötöttek, de minden ürügy nélkül is el-elgáncsolták, kiütötték kezéből a fogmosó poharát, nyakába csurgattak néhány kanál levest, vagy ha a tiszthelyettes nem volt a hálóteremben, rárohantak és bepréselték az éjjeliszekrénybe, felrakták a kályha tetejére. Apagyi hamarosan rájött, hogy magamagának kell védekeznie; hogy a felügyelőket és a tiszteteket egyáltalán nem érdeklik a növendékek egymás közötti ügyei; panaszokat, vádakokat nem tűrt meg a katonai szellem, aki árulkodott, azt szigorúan megbüntették, anélkül, hogy tudomást vettek volna feljelentéséről. Egyébként is, Apagyi kezdettől fogva ellenségesen állt szemben a felnőtt előljáróival. Előszedte hát a bicskáját, s védekezni kezdett. Ekkor már annyira ideges volt, hogy nem bírta azt sem, ha megérintik.

A nyitott bicska lehűtötte a fiúk nagy támadókedvét. Két-három napig Apagyi kiment a divatból, békén hagyták. Nem nyúltak hozzá, csak gúnyosan vigyorogtak, ha valamelyik tiszthelyettes foglalkozott vele, igyekezvén megtörni végre csökönyös értetlenségét, s áthatolni nyilvánvaló tompaelműjűségén. Ezekben a nyugalmi napjaiban Apagyinak is visszatért kerek, piros képére a derűs mosolygás. Mosolyogva álldogált az ezredes előtt is, aki az intézet parancsnoka volt, s egy délután, míg a nagy gyakorlótérnek nevezett

réten a szokásos újonckiképzés folyt, maga elé vezettette a fiút. Mondott neki néhány biztató szót, aztán megkérdezte:

– Szüleidnek se engedelmeskedtél odahaza?

Apagyi vállat vont:

– Idesanyám meghótt – mondta.

– Hát az édesapádnak? Szót fogadtál?

– Annak igen – mondta a fiú vigyorogva.

– No, látod. Hát, majd nekünk is szót fogadsz te, meglátod.

– Maguknak nem! – kiáltott fel Apagyi jókedvűen.

Egyszerűen magázta a tisztet ahelyett, hogy úgy beszélt volna: „Ezredes úr, alázatosan jelentem.” Pokolian mulatságos volt ezt hallani, kivált nekünk, negyedéveseknek. Az ezredessel szemben azonban mégis neki lett igaza.

Hogy mi történt pontosan, azt nem tudtuk meg, ámbár könnyű volt számunkra elképzelni. Apagyit végül is nem védte meg a bicskája. Ottléte hetedik estjén, alig valamivel a takarodó előtt, izgatottan szólt be Bognár tiszthelyettesért a mi hálótermünkbe a felügyelőtársa. Bognár kiment, s mi jó néhányan utánaelopózkodtunk a folyosóra. Az elsőévesek hálóterméből zavaros zaj hallatszott, majd dermedt csend lett, azután megint kiáltások, ládbogás, zürzavar. Meglaptunk az ajtómedvényekben és a két, fölfelé vezető lépcsőszárnyban. Néhány perc telt el, azután kinyílt az ajtó, s kénytelenek voltunk még hátrább húzódní. Csak annyit láttam, hogy a két altiszt jön kifelé, hátrálva, s a nyomukban három fiú cipel valamit. A folyosón félhomály volt, a lépcsőkön sötétség; a második század irodájával szemben égett egy körte. Lélegzetünket visszafojtva lapultunk a széles körkörlet mögött ingben, alsónadrágban. Ahogy a lámpakörte alá értek, megismertem, mit cipelnek. Apagyi volt. Egy köpenybe volt burkolva; elhaladt a fény alatt két, meztelen lába feje, azután a lelógó ülepe; ketten fogták a két hóna alatt; feje félrebillent a vállán, szeme csukva volt, s a homlokán és az arcán feketén csillant meg a csepergő, vastag vér. Halász Péter, aki mellettem térdelt, később azt állította, hogy féltenyérsni helyen ki volt tépve a haja, azaz hiányzott a bőr a fejről; én azonban ezt nem láttam.

– Gondolod, hogy meghalt?

– Biztosan.

– Hát, persze. Láttam.

– Frászt!

– Kampec.

Szelíd, kora őszi éjszaka volt. Tisztán hallatszott a távoli vonatfüttyülés, amint végigszáll a nagy parkon; az árnyékszék ablakából kémleltük a sötétséget odalent, hasztalanul. Véleményeink azonban túlzásoknak bizonyultak. Apagyit nem verték agyon az elsőévesek; csak nekimentek, s a nagy handabandában megsebezték, talán véletlenül, a saját bicskájával. Harmadnap látták egymáson bekötözött fejjel eltávozni. Egy fekete posztórúhás, bajuszos öregemberrel lépegetett kézen fogva kifelé a főallén, civil ruhában, ahogyan mondták. ♡

Kassák Lajos helyett

Alföldy Jenő

Replikázás a Számozott versekkel

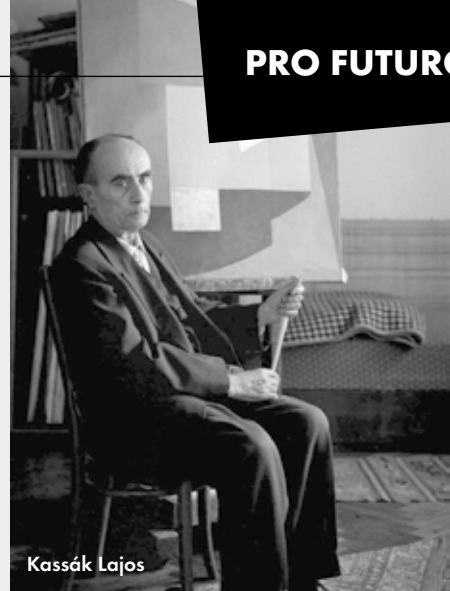
(Kassák Lajos szövege: álló betűvel;

Alföldy Jenő szövege: dőlttel)

Könyvem első nekiszaladás az új Kassák felé mesterünk ezzel kezdte a *Számozott verseket épp ideje hogy mi is kitaláljuk a MA Kassák Lajosát a MA Máját a citromfejű Istenes Néni* ha a költők megfagyózott hullái nem szolgálnának ki bennünket annyira fönttartás nélkül rég megdöglöttünk volna *mit vártál a rotációs palacsintatésztából készült sült galambra tatógó olvasóktól* ha ők megszólalnak a majom szégyenlősen vízbe ugrik hozsanna hát nekik *elvégre a költők juttatták őket a törzsejtlődés MAi csúcsára a Kilimandzárón* halljuk az esztétikát kukorékoló jaguárokat a hajnalban de nekünk nem kell már semmitől se tartanunk szeretett tűzoltóink fősorokoztak a tohuvabohu folyó partján *helyzetgyakorlatnak sem rossz ötlet a körletben de mit szólna hozzá MA Komlós Aladár aki ettől kezdve tohuvabohunak nevezte az avantgárd verset és képarchitektúrát* megeteted magad az ágyúgyáros gépeivel este pedig fémjelzett szónokok beojtanak igazság fullánkjaiával vén kísérleti nyúl én az ember egyszerűségével közeledek feléd *MA sincs másképpen a mángorlók is rakéta-ágyúkkal tapétázzák a svédasztalokat* köpd ki magadból a langyos területeket az elszabadult lendületekre apellálok alig van valaki aki le merné nyelni a logikát *hogy is tehetné az emberekből kivesszett a logika lábaik közül csak a szív az ész hiányzik* a családok fehér asztalai körül fölágaskodnak a pelyhedző kamaszok táncoltok a Zerkovitzok és Strauszok limonádéba áztatott kottáira

MANapság a Balaton túlsó partjáról is átdübörögnek a gépdobok és a dzsesszgitárok HOLNAP talán már senkit se fog érdekelni hogy a kisvárosi szatócs kutyákat tolt be a májas hurkákba néhányan átlépték a morális kásahegyeket

a kutyamájás hurka hagyján a kásahegyeket és olykor a szentjánoskenyeret is hamisítják gyalázatosan ránk szakadtak a kulisszák már az sem biztos, hogy $2 \times 2 = 4$ de nem feledkezünk meg a parlamentnek csúfolt emberistállóról sem valami elátkozott ros-

Kassák Lajos

tán csöppenként minden keresztülhull 1920 december harmincegyet élünk *ki gondolta hogy 2020 Szilveszter hajnalán müezzinek áriáznak Rómában Hunyady János emlékére*

Úr ír

úr ír ime Kassák mágikus abradakabrát idéz a Betűország virágos kertjéből Móra Ferencről vagy ki tudja tán őt plagizálta a kincskereső

hangok és vonalak vannak amelyeket soha nem fogunk megfejteni induljunk el hogy idejében találkozzunk a mesterlegénnyel aki boldog szamarán épp most érkezett le a hegyekből

kérdezni szeretnék valamit a virágnak agyara van-e vagy árnyéka a felhőnek zöld kecskeszakálla vagy aranyból koronája – ötvenöt éve töröm a fejemet s mindig az agyart meg a zöld kecskeszakállat választom akárcsak a Názáreti amikor számárállkapcsot ragad a meglékelt csónokok emberkufárai ellen óránként 365-ször fordulok meg saját tengelyem körül s néha fölrepülök ó kiszela méla bávata

hát ezt meg Karinthy vette tőled a Szimplonban egy szimpláért vagy talán te is fölcaptál humoristának holott komolyabb voltál mint egy perforált vakkbélgyulladás a világ szegényeinek nem kenyértlenségük miatt átkozott a sorsuk hanem mert a gazdagokéhoz hasonló nagy gyomorral áldotta meg őket az Isten sírunk az ember embertelenségén s a megváltók fölették java kenyérlenségünk az elsüllyedt fészerekben – aki nagyot mond kicsit cselekszik s hogy teremthessünk szívünk fölé föl kell szerelni a patikamérleget *a pattanásos arcú vén kamaszok nevében kérlek árulj el még valamit a számozott verseidről a közjűk spékelt képarchitektúráidról és az absztrakcióról*

A művészi igazságot az ideáltípusnak és a megvalósult tárgyítípusnak eszményien pontos egybeesése hozza létre *UFFF UFFF igen – kiált a néma indián és szaracén haverjával vörös-feketére festékszórózsa be a hirdetésekkel teleragasztott fehér bőrű totemoszlopot.* ♡